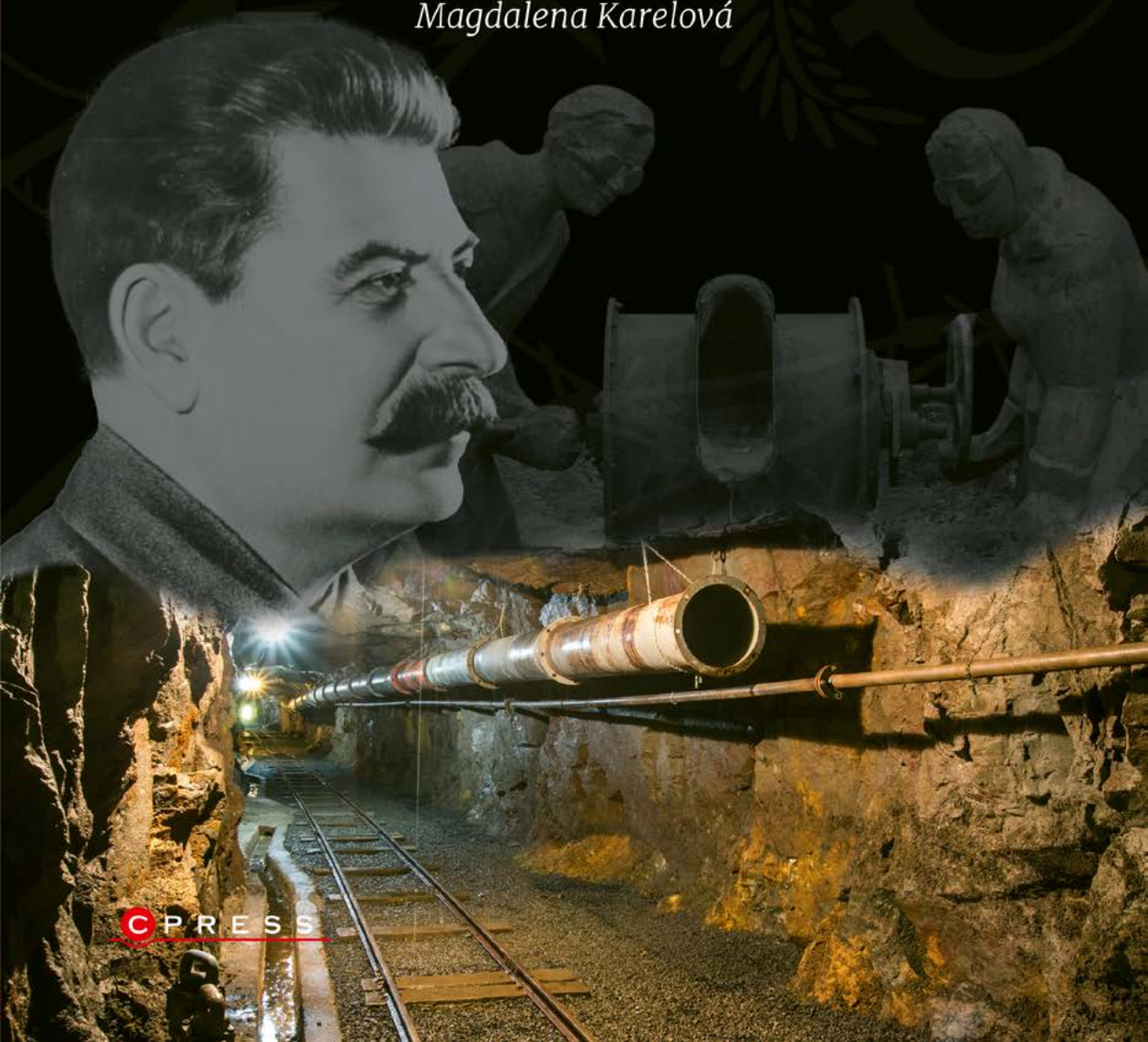

FASCINUJÍCÍ MÍSTA ČESKÉ HISTORIE

Tajemná místa komunismu

Magdalena Karelová

C PRESS

Tajemná místa komunismu

Fascinující místa české historie

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.cpress.cz

www.albatrosmedia.cz

Magdalena Karellová

Tajemná místa komunismu – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Tajemná místa komunismu

Fascinující místa české historie

Magdalena Karelová

 PRESS

Brno
2018

Praha	4
Středočeský kraj	42
Jihočeský kraj	58
Plzeňský kraj	78
Karlovarský kraj	98
Ústecký kraj	114
Liberecký kraj	134
Královéhradecký kraj	154
Pardubický kraj	174
Kraj Vysočina	186
Brno	204
Jihomoravský kraj	214
Olomoucký kraj	232
Moravskoslezský kraj	252
Zlínský kraj	276
Rejstřík	291

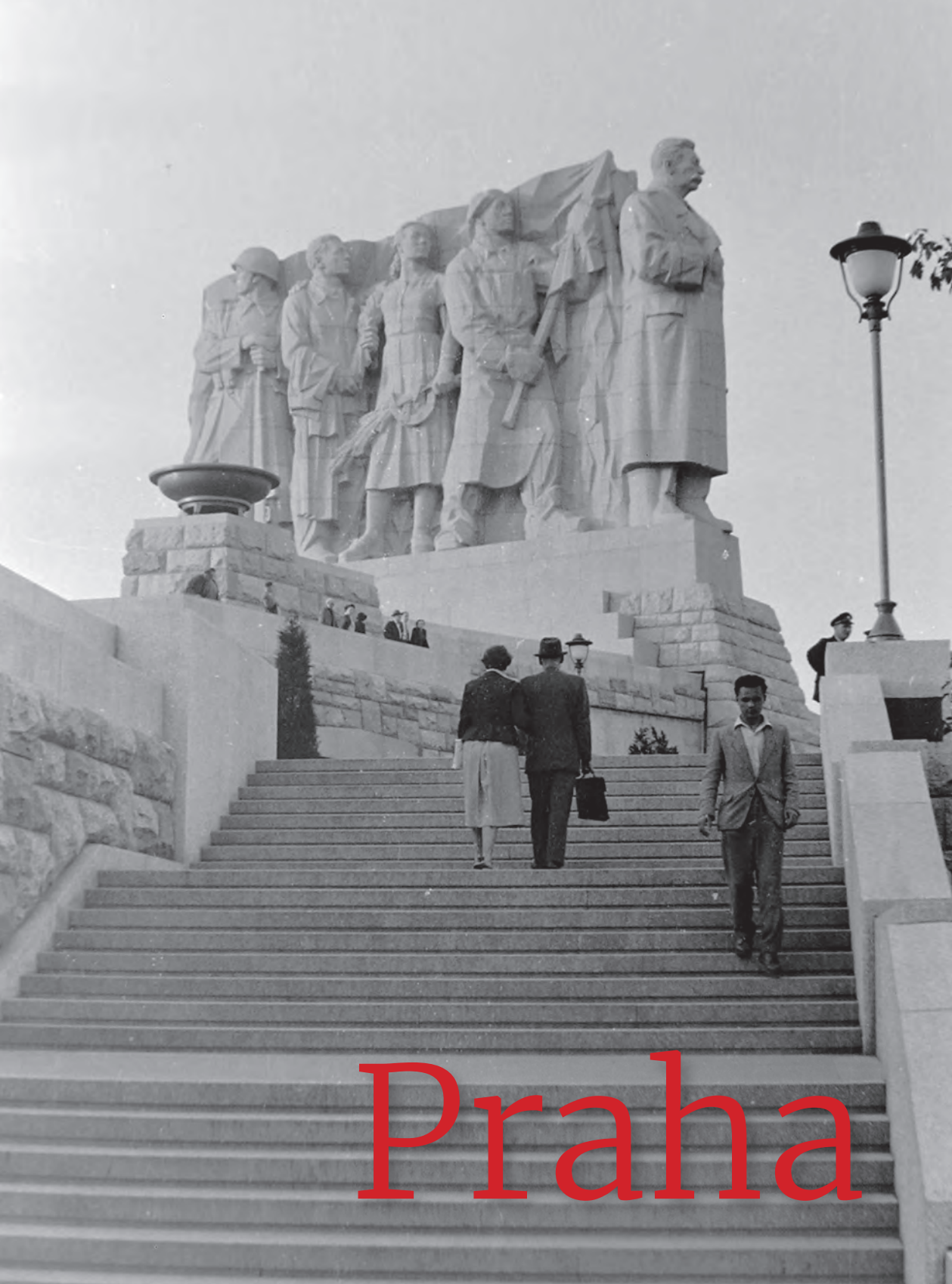
Vážení čtenáři. Dostává se vám do rukou průvodce, se kterým se vydáte po stopách socialismu. Přestože z hlediska dějin lidstva to byl pouhý časový zlomek, pro Českou (respektive Československou) republiku bylo toto období velmi významné, neboť trvalo téměř polovinu její existence a mělo naprosto zásadní dopad na veškeré sféry života občanů.

Ať už na toto období pohlížíte jakkoli, byla to doba, kdy v naší zemi stejně jako dnes žili lidé, kteří vykonali něco výjimečného, čímž se navždy stali součástí našich dějin, v tom pozitivním i negativním smyslu. Tato kniha se žádným způsobem nesnaží bývalý režim hodnotit, a tak v ní vedle sebe naleznete mnoho zajímavých lokalit, unikátních staveb, retro muzeí, uměleckých děl a zpřístupněných krytů civilní obrany, ale i komunistické lágry, památníky monstrprocesů a kolektivizace a muzea železné opony.

Doufáme, že na následujících stránkách načerpáte nejen inspiraci pro výlety, ale i trochu poučení.

Veškeré lokality jsou pro snazší orientaci opatřeny GPS koordinátami. Příjemnou cestu za poznáním vám přeje

autorka

Praha

Praha by si, co se týče památek na minulý režim, zasloužila samostatnou knihu, a to i vícesvazkovou. V metropoli je mnoho muzeí, architektonických zajímavostí i pietních míst a památníků. Stále častěji je, stejně jako v dalších městech, nabízena i možnost komentovaných procházek Prahou, které se zaměřují na konkrétní architekty i na období socialismu obecně.

Most intelligence

Tuto přezdívku nese nejjižnější železniční most přes Vltavu na území Prahy, oficiálně zvaný Branický, který slouží jako spojka mezi stanicemi Praha–Radotín a Praha–Vršovice. Tato takzvaná Jižní spojka měla být součástí železničního obchvatu centra města a most byl naplánován již roku 1920. Skutečné zahájení prací však nejprve zbrzdila krize a posléze válka. Projekt Jižní spojky, dle návrhu Ing. Jiřího Klimeše, přišel na řadu až roku 1949 v rámci budovatelského nadšení. Jenže budovatelské nadšení té doby často postrádalo koncepci a v případě Branického mostu to platilo dvojnásob. Stavba byla dokončena roku 1954, ale návazné části tratě v té době položeny nebyly, a tak trvalo dlouhých 10 let, než po mostě dne 30. května 1964 projel první vlak. Kromě toho byl most projektován jako dvojkolejný, ale druhá (jižní) kolej byla nakonec zrušena, protože navazující tunel v Malé Chuchli zůstal z technických důvodů jednokolejný. Některé zdroje také uvádějí, že poloměr oblouku na západní straně mostu by byl pro dvojkolejnou trať příliš malý.

Mostu na věhlasu rovněž nepřidalo, že valnou část stavebních prací vykonávali vzdělaní lidé, kteří nebyli novému režimu pohodlní, museli opustit svá zaměstnání a živit se dělnickými profesemi. Od té doby stavba nese přívlastek Most intelligence.

Branický most je unikátní nejen svojí historií, ale i technickým řešením. Má 15 oblouků a délku 910 m, což z něj činí druhý nejdelší viadukt v zemi. Je ze železobetonu, protože ocel byla v poválečném období nedostatečná a jedná se o technicky velmi náročné dílo. Při stavbě mostu byly použity i kesony umožňující zakládání stavby ve vodě.

Informace:

 GPS: N 50°2.33888', E 14°24.41703'

Běžnému pozorovateli snadno unikne, že toto úctyhodné dílo přemostuje Vltavu i ulice Strakonickou a Modřanskou

Husákovo ticho

Pod tímhle zvláštním názvem Pražané znají Těšnovský tunel mezi budovami ministerstva dopravy a zemědělství a Vltavou, zahroubený pod částí nábřeží Ludvíka Svobody. Tunel dlouhý 355 m byl otevřen roku 1980. Za svoji posměšnou přezdívku vděčí skutečnosti, že dříve v budově ministerstva dopravy sídlilo ÚV KSČ a nacházel se zde také byt jejího generálního tajemníka a prezidenta ČSSR Gustava Husáka, kterého samozřejmě nebylo radno rušit dopravním ruchem z ulice.

A není divu, jedná se o zdánlivě nesmyslný mělký tunel, který skutečně začíná a končí spolu s klíčovými budovami socialismu. Skutečnost je však zřejmě pragmatictější. Tunel tvoří součást křížení se Severojižní magistrálou, na kterou se pobřežní tah napojuje na Hlávkově mostě, takže bylo nutné vytvořit mimoúrovňové křížení s nábřežím a z nedostatku prostoru se tunel ukázal jako nejlogičtější řešení.

V budově ÚV KSČ, dnes budově ministerstva dopravy, byl za „Husáka“ vybudován protiletadlový kryt. Kryt byl funkční až do povodní r. 2002, během kterých došlo ke zničení jeho vybavení. U příležitosti výročí sametové revoluce se prostory krytu, Husákův byt i některé reprezentační místnosti této unikátní budovy otevírají veřejnosti.

Informace:

 GPS: N 50°5.59800', E 14°25.57800'

Grand Hotel International v Dejvicích

Hotel International je svými 88 metry nepřehlédnutelnou dominantou Dejvic a zároveň prvním pražským mrakodrapem. Byl postaven z rozhodnutí někdejšího ministra obrany a Gottwaldova zetě Alexeje Čepičky v letech 1952–1956 jako pompézní ubytovna pro generály zemí Varšavské smlouvy. Dodnes také přiléhá k areálu dejvických kasáren, se kterým původně tvořil jeden celek. Jenže po zahájení jeho provozu armáda došla k závěru, že tak velký hotel nepotřebuje, a budova se stala součástí sítě hotelů Čedok, což vyžadovalo drobné a poněkud úsměvné úpravy, například tělocvična byla sice přestavěna v kongresový sál, ovšem ještě nějakou dobu ze stropu visely kruhy. Ale nepředbíhejme.

Unikátní šestnáctipatrová stavba dle návrhu arch. Františka Jeřábka s kolektivem sestává ze dvou nižších křídel a ústřední budovy završené arkádou, patnáctitunovým tulipánem a špicí s rudou hvězdou. Neméně honosně byl pojat

International byl nejluxusnějším hotelem Prahy až do roku 1974, kdy jej předběhl modernější Intercontinental na Starém městě

i interiér plný maleb, fresek, reliéfů a vzácných gobelínů od našich předních umělců, jako byli například Max Švabinský nebo Cyril Bouda. Jeden z nich, gobelín *Praga Regina Musicae* umístěný ve vstupní hale, skrývá unikát, a to Stalinův pomník na Letné ve středu díla. S pádem Stalinova kultu padl rozkaz pomník ze všech děl odstranit, ale pod svícnem bývá nejvíce tma, a tak se na tento zapomnělo. Na zakázku vyráběný interiér z mramoru, vzácného dřeva, kovu a skla se z větší části podařilo zachovat. Zmizelo však 13. patro, které v moderních hotelech nenajdete. V dobách slávy ukrývalo zimní zahradu plnou cenných rostlin.

Absurditu doby dobře vystihuje Čepičkův plán, aby se slavnostního otevření hotelu zúčastnil i Stalin. Jeho představa byla, že Stalina na centrálním schodišti uvítá špalír všech našich 44 generálů. Jenže schody byly už hotové, ovšem bylo jich méně, takže Čepička rozhodl, aby byly upravené na požadovaných 22. Změna výškové úrovně střední budovy je dodnes patrná, žel Stalin mezitím zemřel, takže špalír se nekonal.

Vrcholová špice zakončená hvězdou je součástí složitého mechanismu, který umožňuje její zasunutí do korpusu věže a údržbu. Hvězda je prosklená a dříve se uvnitř nacházelo osvětlení, aby do daleka rudě zářila.

Na opačném konci stavby, v druhém suterénu, se nalézají protiatomové kryty s kapacitou až 600 osob, které se dochovaly v původním stavu. Měly poskytnout útočiště až na 14 dní a jsou dokonce opatřeny náhradními výstupy pro případ, že by se budova po bombardování zřítila. Jeden z těchto výstupů uvidíte na autobusové zastávce před hotelem.

V roce 1957 byly dokončeny interiéry hotelu, prozatímně nazývaného Družba, a proběhla také soutěž o nové jméno. Z různých, občas i jízlivých přídomek, jako Eldorádo, Stalinův dort nebo Čepičkův barák, byl vybrán neutrální název International, pod kterým ho většina Pražanů zná dodnes.

Pomineme-li politické pozadí, jde o nesmírně cennou stavbu, i když si také vzhledem k absenci bezpečnostních prvků vyžádala velké množství životů, někdy se hovoří dokonce o stovkách. Je významným příkladem takzvané stalinské architektury a je pravděpodobně nejvýznamnější stavbou socialistického realismu u nás, díky čemuž byla roku 2000 zařazena na seznam národních památek.

Informace:

✉ Koulouva 1501/15, Praha 6 📍 GPS: N 50°6.56387', E 14°23.61418'

Kam v okolí?

Socha maršála Koněva – Nedaleko hotelu se nachází socha, která je pro jedny symbolem osvobození Prahy, pro jiné trnem v oku. Tahanice dokonce vyústily v petici na její zachování, a tak se radnice rozhodla, že socha zůstane, ale bude doplněna o tabulku, která bude informovat i o kontroverzní minulosti sovětského vojévůdce, například velení akce, při níž bylo krvavě potlačeno povstání v Maďarsku roku 1956.

Socha se nachází na náměstí Interbrigády od roku 1980 a jejím autorem je akad. sochař Zdeněk Krybus.

Památník obětem komunismu

Na úpatí Petřína ve směru z ulice Újezd stoupají betonové schody, na kterých stojí stylizované lidské postavy. První v čele je úplná, ale postupně se mění v torza. Zástup kráčejících mrtvých má symbolizovat utrpení muklů i jejich nezlomnost. Nepadají, nemají tendenci se vzdát.

Do prvního schodu jsou zapuštěny kovové desky s textem: *Oběti komunismu 1948–1989: 205 486 odsouzeno – 248 popraveno – 4 500 zemřelo ve věznicích – 327 zahynulo na hranicích – 170 938 občanů emigrovalo.* Stejná informace je i na bronzovém pásu, který se táhne středem celého schodiště.

Pomník z dílny sochaře Olbrama Zoubka a architektů Zdeňka Hölzla a Jana Kerela byl odhalen roku 2002 zástupci Konfederace politických vězňů, radnice Prahy 1 a pražského magistrátu.

Informace:

✉ Újezd, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.87072', E 14°24.24650'

Kam v okolí?

KGB muzeum – Nepamatujete se, anebo již nevíte, co znamenaly zkratky jako KGB, RSFSR, NKVD, GPU, OGPU nebo MGB? Zkuste se tedy vydat do KGB muzea, kde se to dozvíte. Poutavá expozice obsahuje mimo jiné předměty, které patřily sovětským pohlavářům, a zajímavý úhel pohledu na historii přináší fotografická výstava Praha 1968 očima důstojníka KGB.

Informace:

🕒 celoročně 💎 do 350 Kč 📧 Vlašská 13, Praha 1 📍 GPS: N 50°5.22782', E 14°23.97103'
🌐 kgbmuseum.com/cz

Bartolomějská

Bartolomějská ulice je již téměř 200 let nejstarší policejní adresou v Praze. Policejní ředitelství sídlilo „ve čtyřce“ od roku 1835, ale policie si postupně pronajímala a skupovala i další domy, až obsadila téměř celou ulici. Za první republiky zde úřadoval slavný Josef Vaňásek, kterého zná celý národ díky filmové postavě policejního rady Vacátka.

Smutnější však je, že zde byl před cestou do Brixenu vězněn i K. H. Borovský, a to v hradební věži, která byla součástí gotického opevnění Starého Města pražského a nachází se právě ve dvoře čtyřky.

Novodobá historie Bartolomějské nijak veselá není, a to zejména ve spojitosti s budovou č. 7, takzvanou kachlíkárnou.

V letech 1947–1963 v ní byla vazební věznice. Přestože měla v původně 20 celách pojmut 120 vyšetřovaných, v 50. letech v nich běžně čekalo na výsledky až 350 osob. Její kapacita byla navýšena až roku 1954, ale podmínky zůstaly i nadále zoufalé. Z inspekce ministerstva vnitra v roce 1950 vyplývá, že v celách pro 12 osob jich bylo 45, takže spaly i v sedě na zemi. Věznice sloužila krajskému velitelství StB v Praze a také jako soustředovací stanice pro tábory nucených prací. Například jen za prvních pět měsíců roku 1949 prošly věznicí 4 000 osob.

Kachlíkárna byla hlavním sídlem StB a právě sem byli také občané přivoláváni k výslechům. Dnes je budova ve správě Policie ČR.

Lenonova zeď

Na Kampě, jen několik kroků od Karlova mostu, se ve stínu stromů na Velkopřevorském náměstí ukrývá pestrobarevně pomalovaná zeď. V dnešní době, kdy tagy a graffity „vylepšují“ kdejaký kout, ji možná minete bez povšimnutí, ale v dobách reálného socialismu představovala významné místo tichého nesouhlasu a odporu již od 60. let, kdy na ní lidé zanechávali vzkazy pro nedaleko žijícího Jana Wericha nebo vyjadřovali svůj názor na režim, za což si vysloužila přídomek „Zeď nářků“.

Když byl 8. prosince 1980 zastřelen John Lennon, pietní akce se konaly po celém světě. V tom socialistickém však k velké nevoli režimu, protože volnomyšlenkářský John Lennon zosobňoval vše možné, jen ne ideál socialistického člověka. Protože oficiální pietní akce nepřipadala v úvahu, lidé vytvořili improvizované pietní místo právě zde. Zapalovali tady svíčky a na přilehlou zeď začali malovat dílka připomínající tohoto umělce a jeho tvorbu. Zeď byla několikrát pečlivě zabílena, ale vždy netrvalo dlouho a obrazy a úryvky písní vyjadřujících touhu po svobodě byly zpět.

Po revoluci byla zeď několikrát přetřena různými uměleckými skupinami, údajně kvůli vymizení původního genia loci. Její současná podoba je živelná, ale místo je stále oblíbenou turistickou atrakcí.

Informace:

📍 *Velkopřevorské náměstí, Praha 1* 📍 *GPS: N 50°5.17345', E 14°24.41853'*

Pamětní deska 17. listopadu 1989

Pochod studentů u příležitosti 50. výročí uzavření českých vysokých škol nacisty skýtal možnost legální manifestace studentů. Tichý pochod však záhy přerostl v protikomunistickou demonstraci. Na Národní třídě došlo ke střetu s bezpečnostními složkami, který vyvolal vlnu nevole a přerostl v události, jež v současnosti označujeme jako sametovou revoluci.

Dnes se v těchto místech nachází výmluvná bronzová pamětní deska nazvaná Ruce z dílny Otakara Příhody a Miroslava Krátkého. Deska s reliéfem dlaní ve vítězném, nebo naopak obranném gestu nese prostý nápis 17. 11. 1989.

Donedávna se ukrývala v podloubí Kaňkova domu, ale protože podloubí, které bylo vytvořeno až v 50. letech 20. století, bylo z bezpečnostních důvodů zrušeno a majitel objektu se je rozhodl navrátit do původního stavu z doby baroka, pamětní deska byla přesunuta na čelní fasádu.

Deska se stala klíčovým místem oslav Dne boje za svobodu a demokracii

Informace:

✉ Národní 118/16, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.91987', E 14°25.07970'

Muzeum studené války v hotelu Jalta

Hotel Jalta, vybudovaný roku 1953, má rozsáhlé podzemí, kde se nacházel protiatomový kryt pro 150 osob, který měl sloužit jako krizový štábní kryt i jako nemocnice. Hotel byl vystavěn na přání prezidenta Antonína Zápotockého, který se jako vyučený kameník podílel (ideově) na jeho vzhledu. Hotel sloužil především prominentům, vysokým důstojníkům Varšavské smlouvy a hostům ze Západu. Z toho důvodu bylo také v hotelu rozmístěno odposlouchávací zařízení a StB monitorovala téměř veškeré hovory.

Dnes se v prostorách krytu nachází muzeum s tematickými expozicemi o historii ČSR a ČSSR, ozbrojených složek, železné oponě i o samotném hotelu. Poučíte se tu o odposlouchávacích zařízeních, uvidíte profesionální armádní vybavení a můžete si vyzkoušet, jak dobře si pamatujete Morseovu abecedu.

Informace:

🕒 celoročně 💎 do 150 Kč ✉ Václavské nám. 45, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.87177', E 14°25.71298' 🌐 muzeum-studene-valky.cz

Hotel Jalta

Budova Federálního shromáždění

O sídle parlamentu se hovořilo již od roku 1918 a původně se jeho stavba plánovala do oblasti Letné. Po únoru 1948 byl projekt zastaven a až na přelomu let 1965 a 1966 byla vypsaná soutěž na přestavbu bývalé Pražské burzy peněžní a zbožní na Vinohradech pro potřeby Federálního shromáždění. V soutěži zvítězil Karel Prager s neortodoxním „domem nad domem“ čili dvoupodlažní nástavbou v mostní konstrukci vynášenou čtyřmi štíhlými sloupy. Stavba byla realizována v letech 1966–1973 a v mnohém předběhla svoji dobu. Například terčové zavěšení skla na fasádě bylo tehdy největší svého druhu na světě. Budova vzbudila dokonce větší mezinárodní ohlas než vysílač na Ještědu, ale protože arch. Karel Prager, přezdívaný také jako Karel Gott české architektury, upadl po roce 1968 v nemilost režimu, jakékoliv diskuze o stavbě byly zakázány a neobjevila se o ní zmínka ani v československém odborném tisku. Budova byla vyhlášena kulturní památkou v roce 2000.

V letech 1995–2009 budovu využívalo Rádio Svobodná Evropa a dnes patří Národnímu muzeu, které plánuje propojení objektu podzemním tunelem se sousedící původní budovou Národního muzea. V části budovy má Národní muzeum různé expozice již dnes, takže interiér si můžete přijít prohlédnout na vlastní oči.

Informace:

📍 Vinohradská 51/1, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.78752', E 14°25.90773'

Budova Federálního shromáždění

Budova VÚ makromolekulární chemie se pyšní první závěsovou stěnou v ČSSR, která splňovala západní technické a estetické parametry

Víte, že...

Karel Prager (1923–2001) byl označován za vizionáře socialistické architektury, ale jeho odvážné projekty byly často širokou veřejností přijímány rozporuplně.

Mezi jeho další významné projekty patří například Nová scéna Národního divadla, nebo budova Komerční banky na Smíchově. Jeho nejoceňovanější stavbou je budova Výzkumného ústavu makromolekulární chemie ČSAV na Břevnově, která využívá významné technické inovace, např. bezprůvlakové betonové stropy. Stavba byla r. 2000 prohlášena za kulturní památku.

Rádio Svobodná Evropa a Hlas Ameriky

Vzhledem k všudypřítomné cenzuře byl jedním z mála zdrojů nezkreslených informací poslech zakázaných rádiových stanic. Rádio Svobodná Evropa bylo založeno americkým kongresem pro šíření objektivních informací v zemích s totalitními režimy. Vysílání v češtině bylo zahájeno 1. května 1951, ale na našem území byla tato „štvavá vysílačka“ rušena.

Hlas Ameriky byl založen již roku 1942 a stejně jako u Svobodné Evropy bylo jeho hlavním programem poskytování necenzurovaných informací. Vysílání v češtině bylo zahájeno v roce 1942.

El Grečkova freska

Jestliže termín El Grečkova freska neznáte, ale evokuje ve vás pocit nějakého umění, realita vás asi trochu zaskočí.

Během událostí v srpnu 1968 byla nesmyslnou a zběsilou střelbou vojáků armád Varšavské smlouvy vážně poškozena fasáda budovy Národního muzea včetně reliéfů a soch. Brzy se pro nový vzhled fasády vžilo výše zmíněné označení, které vychází ze jména Andreje Grečka, tehdejšího ministra obrany Sovětského svazu, a zároveň odkazuje na podobnost se jménem významného malíře řeckého původu El Greca (asi 1541–1614).

V rámci současné rozsáhlé rekonstrukce budovy byly opraveny sochy a reliéfy, ale co se týče fasády a sloupů, bylo rozhodnuto, že plomby, jimiž byly díry po střelách vyspraveny, zůstanou barevně odlišené a spolu s pamětní deskou, která bude na budově po ukončení rekonstrukce umístěna, budou tuto událost připomínat. Plánuje se také nová expozice věnovaná událostem roku 1968.

Informace:

✉ Václavské nám. 1700/68, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.72435', E 14°25.85900'

Kam v okolí?

Pomník Janu Palachovi a Janu Zajíci – Před vchodem do Národního muzea se vám najednou zvlní dlažba před očima a přelije se do dvou nízkých mohyl spojených alegorickým křížem, který je z jedné strany pohlcen plameny. Kříž symbolizuje lidskou postavu jako pochodeň a připomíná nesmírně hrůzný a zároveň odvážný čin studenta Jana Palacha i jeho následovatele Jana Zajíce.

Autory pomníku odhaleného dne 16. ledna 2000 u příležitosti výročí zapálení se Jana Palacha jsou výtvarnice Barbora Veselá a architekti Jiří Veselý a Čestmír Houska.

Informace:

✉ Václavské nám. 1700/68, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.76615', E 14°25.82532'

Živé pochodně

V období mezi lednem a květnem 1969 se v ČSSR pokusilo o sebevraždu upálením 29 lidí, z toho 4 ženy, a 10 z nich následkům popálení podlehlo. Jednoznačně nadosobní motivaci měli tři odvážní muži, jejichž jména měla být navždy vymazána z paměti národa. ČSSR však nebyla první zemí, kde se lidé uchýlili k takto mezní formě protestu proti srpnovým událostem. Opravdu první živou pochodní byl polský občan Ryszard Siwiec, který se na protest proti invazi armád Varšavské smlouvy do ČSSR upálil 8. září 1968 při celostátní oslavě dožíněk na varšavském Stadionu Desetiletí. Svůj čin vykonal za přítomnosti nejvyššího stranického vedení a státního vedení i statisíců diváků. Jeho jméno nese v Praze ulice, na které sídlí Ústav pro studium totalitních režimů, před nímž také naleznete Siwiecův pomník.

Jan Palach (11. 8. 1948 – 19. 1. 1969) se svým činem „pochodně číslo 1“ zoufale snažil vybudit svědomí národa a jeho varování, že když vláda nezruší cenzuru a nepřestane okamžitě rozšiřovat „Zprávy“, vzplanou další pochodně, se záhy stalo skutečností.

Jan Zajíc (3. 7. 1950 – 25. 2. 1969) se účastnil trýzny za Jana Palacha a rozhodl se být pochodní č. 2. Své rozhodnutí proměnil ve skutečnost dne 25. února, měsíc po pohřbu Jana Palacha. V jeho dopise na rozloučenou mimo jiné stálo: *Ať moje pochodeň svítí na cestu k svobodnému a šťastnému Československu...*

Evžen Plocek (29. 10. 1929–4. 4. 1969), jihlavský dělník, člen KSČ a stoupenec reformní politiky, se na náměstí v Jihlavě stal pochodní č. 3, ale jeho čin se již podařilo lépe utajit. Přestože se jeho pohřbu zúčastnilo okolo pěti tisíc lidí a proměnil se v masovou demonstraci, do celostátních médií neproniklo jediné slovo.

Pomník Janu Palachovi a Janu Zající před budovou Národního muzea

Kráčející trabant

V roce 1989 se Malá Strana proměnila v obrovské parkoviště trabantů, wartburgů a dalších vozidel východoněmecké provenience. Důvodem byla snaha tisíců občanů tehdejší NDR požádat o azyl na západoněmecké ambasádě v Praze, který byl téměř 4 000 osob udělen dne 30. září. Zatímco Němci byli ubytováni ve stanech na zahradě velvyslanectví a čekali na oficiální svolení k vycestování, jejich vozy se hromadily v ulicích Prahy. Vládnoucím komunistům dělaly vrásky na čele a mezi občany kolovaly desítky peprných vtipů vrhajících světlo na tuto automobilovou krizi. O jejím rozsahu svědčí i fakt, že do počátku října 1989 bylo odtaženo 1 525 vozidel. Automobilovou krizi ukončily události listopadu 1989.

Skulptura Davida Černého, oficiálně zvaná Quo Vadis, tuto epizodu připomíná a roku 1990 byla umístěna na Staroměstském náměstí. Následně byl originál věnován Fóru pro soudobé dějiny v Lipsku a bronzová kopie plastiky byla na podzim roku 2001 umístěna v zahradě německého velvyslanectví v Lobkovickém paláci.

Informace:

✉ Německé velvyslanectví, Vlašská 347/19, Praha 1 📍 GPS: N 50°5.21072', E 14°23.87148'

Kráčející trabant od Davida Černého

MUSEUM OF COMMUNISM IS HERE!

Muzeum komunismu najdete
nedaleko Václavského náměstí

Kam v okolí?

Muzeum komunismu – Nedaleko Václavského náměstí naleznete muzeum, které pod heslem „komunismus – sen, skutečnost a noční můra“ sugestivním způsobem přibližuje dobu vlády jedné strany v různých oblastech, například v každodenním životě, politice, sportu, ve vzdělání, v umění, cenzuře a v dalších. Recepce ve tvaru pěticípé hvězdy a všudypřítomné rudé koberce vás nenechají na pochybách, že expozice je vyšperkovaná do nejmenšího detailu. Exponáty se nacházejí na ploše přibližně 500 m² ve třech sálech a uvidíte například výslechovou místnost, pohled do dobové dílny, školní třídy a mnoho dalšího. Kromě nesčetných zajímavých artefaktů můžete v projekční místnosti zhlédnout také zajímavé krátké dokumenty. Na prohlídku si rezervujte přibližně hodinu a půl.

Informace:

🕒 celoročně 💎 do 200 Kč 📧 Na Příkopě 852/10, Praha 1 📍 GPS: N 50°5.08832', E 14°25.50527' 🌐 museumkomunismu.cz

Anekdota:

Poslední zhasne – Stovky opuštěných vozů a hromadný exodus východních Němců na Západ samozřejmě Pražané nemohli přejít bez povšimnutí. Z té doby pochází mnoho vtipů typu „Poslední zhasne“ nebo:

„Víte, jak se správně telefonuje do NDR?“

„???“

„Je tam někdo?“

Stalinův pomník na Letné

Dominantou Letné je dnes metronom umístěný na doslova nepřehlédnutelném místě. A právě toto místo bylo roku 1949 vybráno k vybudování památníku, který měl být dle slov tehdejšího ministra kultury Zdeňka Nejedlého „velký jako naše láska ke Stalinovi“. A ta slova se beze zbytku naplnila. Byla velká, ale neměla dlouhé trvání.

V boku kopce byl vydlabán půlkruhový zářez, do kterého byl vestavěn dutý podstavec sochy. V něm vznikly úchvatné podzemní prostory velikosti menšího fotbalového hřiště členěné desítkami nosných sloupů. Nadzemní část byla neméně pompézní. Dle návrhu arch. Jiřího Štursy vytvořil sochař Otakar Švec 15,5 m vysoké, 12 m široké a 22 m dlouhé sousoší, které znázorňovalo sovětského vůdce a za ním ve dvojstupu řadu pracujících a vojáků, čímž si pomník rychle vydobyl přízvisko „Fronta na maso“.

Monument byl slavnostně odhalen 1. května 1955 pod heslem „Svému osvoboditeli československý lid“. Ve své době šlo o největší a nejdražší sousoší v Evropě. Stalin však mezitím zemřel a zanedlouho Chruščov odsoudil jeho kult osobnosti, po čemž následoval rozkaz pomník zlikvidovat. Zjistilo se, že nejlevnější bude jej vyhodit do povětří, a tak v listopadu 1962 začalo odstřelování za „přísného utajení“, které bylo zajištěno zakrytím pomníku dřevěným bedněním. Bourání bytelně postaveného sousoší trvalo sedm týdnů a poté vyvstala otázka, co s volným prostorem a také co s podzemím, kde plány původně počítaly s mauzoleem nebo reprezentativními prostory, jenže k naplnění záměru nikdy nedošlo.

Po revoluci se v podzemí pomníku konalo několik kulturních akcí a rovněž odtud chvíli vysílalo Rádio 1, ale realizace plánů na další využití podzemí, které počítají s projektem obřího akvária, je zatím v nedohlednu.

Informace:

 [Letenské sady, Praha 7](#) [GPS: N 50°5.68712', E 14°24.96032'](#)

Velký strahovský stadion

Strahovský stadion byl až donedávna uváděn jako největší stadion na světě a svými zhruba 200 x 300 metry, plochou 63 tisíc m² a kapacitou 250 tisíc (dle některých zdrojů až 280 tisíc) diváků si tento titul rozhodně zaslouží. Původní, ještě dřevěný stadion na tomto místě vyrostl roku 1926 dle projektu Aloise Dryáka. Až do roku 1948 se tam konaly všesokolské slety a zborovské oslavy, které byly v poválečném období nahrazeny spartakiádami.

Podzemí Stalinova pomníku je veřejnosti otevíráno pouze při výjimečných příležitostech

Současnou podobu získal stadion během přestavby v letech 1948 a 1975. Za úprav v 70. letech se dle projektu prof. Zdeňka Kuny staly součástmi areálu také tělocvična a krytý bazén. Po revoluci se však nesmírná kapacita stadionu stala překážkou v jeho využití. Posledními velkými akcemi byla bohoslužba papeže Jana Pavla II. v květnu 1995 a koncert skupiny Rolling Stones v srpnu téhož roku, který sledovalo 130 tisíc diváků.

V 90. letech se zde ještě konalo několik výstav, ale areál postupně chátral a tribuny s ochozy byly v havarijním stavu. Stadionu nějaký čas hrozila demolice, ale naštěstí se roku 2003 dostal na seznam kulturních památek, a proto byla zahájena jeho rekonstrukce. Dnes se tady nachází sedm fotbalových hřišť a hřiště na minifotbal. Situace kolem polorozpadlých tribun však stále není vyřešena.

Informace:

✉ Vaničkova 100/6, Praha 6 📍 GPS: N 50°4.82750', E 14°23.30542'

Víte, že...

Spartakiáda

První spartakiádu uspořádala levicová Federace dělnických tělovýchovných jednot (1921–1938) v roce 1921. Název převzal roku 1955 Československý svaz tělesné výchovy pro celostátní spartakiády, jež měly z paměti lidí vymazat tradici oblíbených všesokolských sletů, pro které byl roku 1926 postaven Velký strahovský stadion.

Nábor nesmírné masy cvičenců byl zpočátku nucený, ale postupně byl jejich počet zredukován na 356 tisíc a pod heslem „kde nechce, ať necvičí“ se přešlo na princip dobrovolnosti.

Spartakiády se v ČSSR konaly každých pět let počínaje rokem 1955, s výjimkou roku 1970, protože po uvolnění režimu koncem 60. let měl

být uspořádán XII. všesokolský slet. Plán však zhatil vpád vojsk Varšavské smlouvy a místo celostátní spartakiády se konaly ve všech okresech ČSSR jen Tělovýchovné slavnosti.

Kromě ČSSR se spartakiády pořádaly také v NDR, SSSR a Albánii (zde ovšem pod jiným názvem).

Program spartakiád sestával ze tří částí: hromadných vystoupení cvičenců na Strahově, sportovních soutěží a turistických akcí. Další doprovodné akce zahrnovaly Večery družby a kulturní pořady. V dobách slávy cvičilo na Strahově až 33 tisíc cvičenců a spartakiády se těšily velké popularitě, silně podpořené pozitivní medializací.

Poslední spartakiáda se konala roku 1985 a poté až roku 1994 proběhl dávno plánovaný XII. všesokolský slet. Byla to také bohužel poslední velká sportovní akce v tomto areálu.

Spartakiáda roku 1955 představovala vyvrcholení oslav 10. výročí osvobození ČR

Trabant muzeum

Trabanty z duroplastu s dvoutaktním vzduchem chlazeným motorem se staly doslova legendou, jedněmi milovanou, jinými proklínanou. O jejich popularitě svědčí také stovky vtipů, které o nich dodnes kolují. Chcete-li se s nimi seznámit podrobně, trefou do černého je návštěva Trabant muzea, které by se klidně mohlo jmenovat Trabant muzeum od A do Z, protože se tam seznámíte s kompletní historií tohoto slavného východoněmeckého vozu, od „praotce trabanta“ z roku 1954 až po čtyřtakt z roku 1991, kdy byla výroba ukončena.

Kromě trabantů ve venkovní expozici uvidíte v muzeu také plně vybavenou dobovou garáž a vyzkoušíte si pro současné řidiče již poměrně záluďné řazení a řízení. Muzeum vystavuje i mnoho drobných předmětů denní potřeby z NDR. A co více, pro děti tady mají závodní dráhu, kde mohou soutěžit s modely trabantů, a rodiče si tak mohou nerušeně projít celou expozici.

Muzeum se nachází v objektu bývalého Autosportklubu Praha, založeného v 60. letech 20. století.

Informace:

🕒 celoročně 💎 do 100 Kč 📧 Plzeňská 215b, Praha 5 📍 GPS: N 50°4.07433', E 14°20.93347' 🌐 trabantmuzeum.cz

Trabant muzeum. Foto: Tomáš Roun

Pozorovatelna StB Kajka

Z věže chrámu sv. Mikuláše na Malostranském náměstí je vynikající výhled, a to zejména na budovy velvyslanectví USA, Spolkové republiky Německo, Japonska a několik dalších. Není divu, že ve věži zahnízdila StB a v letech 1952–1989 v ní měla pozorovatelnu označenou krycím jménem Kajka. Unikátní je tím, že z mnoha desítek pozorovacích nebo opěrných bodů StB na území Prahy je první, která byla po nutné rekonstrukci turisticky zpřístupněna.

Ve věži, 70 m nad dlažbou ulice, se nachází stálá výstava autentického sledovacího a odposlouchávacího vybavení jako vystříženého ze starých bondovek, artefakty dokumentující činnost StB a mnoho dobových dokumentů a fotografií.

Informace:

🕒 denně 💎 do 100 Kč ✉ Malostranské náměstí, Praha 1 📍 GPS: N 50°5.27830', E 14°24.19998' 🌐 turistika.cz/clanky/kajka-mala-strana-ocima-stb

Muzeum Policie ČR

Muzeum se nachází v budově bývalého kláštera augustiniánů kanovníků od roku 1948. V roce 1960 se tyto reprezentativní prostory proměnily v Muzeum Pohraniční stráže a roku 1973 v Muzeum SNB. V roce 1990 bylo přejmenováno na Muzeum Policie ČR, ale expozice se stále zaměřují i na historický vývoj bezpečnostních složek, a to již od roku 1785.

Muzeum nabízí stálé expozice o historii četnictva, činnosti bezpečnostních složek během 2. světové války a posléze SNB včetně pohraničních útvarů a Pohraniční stráže. Samostatná část je věnována operativní technice využívané StB a další informuje o současné organizaci a činnosti policie. Oblíbená je především expozice kriminalistiky, která obsahuje několik interaktivních přístrojů, na nichž si zájemci mohou vyzkoušet práci kriminalistů.

Malí návštěvníci si zase mohou ověřit znalosti dopravních předpisů prostřednictvím počítačové hry.

Informace:

 celoročně do 50 Kč Ke Karlovu 453/1, Praha 2 GPS: N 50°4.15208', E 14°25.71060' muzeumpolicie.cz

Úkryt civilní ochrany Folimanka

Z ulice Pod Karlovem můžete jednou měsíčně vstoupit pancéřovými vraty do rozsáhlého labyrintu podzemních chodeb a místností, který se nachází pod parkem Folimanka.

Rozlohou 1 332 m² je to největší kryt Prahy 2 a stejně jako v případě Parukářky jde o kryt typu III. třídy. Jeho kapacita činí 1 300 osob, jimž v případě napadení poskytne útočiště na 72 hodin. I v tomto krytu je však možné v případě nouze kapacitu zvýšit na dvojnásobek. Bunkr má tři vstupy a v parku pozornému návštěvníkovi neuniknou dvě větrací šachty a pozorovatelná s výhledem do Bělehradské ulice.

Kryt byl vybudován na přelomu 50. a 60. let 20. století. Je vybaven vlastními studnami, agregáty zajišťujícími osvětlení a vytápění, záchody a ošetrovnou. Tvoří jej dvě souběžné chodby o délce 125 m, které jsou několikrát propojeny. Na ně navazují další odbočky, které slouží ke vstupu do areálu, jako technologické zázemí, dekontaminace a sklady.

Dnes je objekt součástí integrovaného záchranného systému a je plně funkční. Díky spolupráci Speleologického klubu Praha a Správy služeb hl. města Prahy je navíc turisticky zpřístupněný. Prohlídky se obvykle konají 1krát měsíčně v sobotu,

v termínu, který naleznete na stránkách Úřadu městské části Praha 2. Zajímavostí je pořádání adventních prohlídek s vánoční atmosférou a občerstvením.

Informace:

🕒 *konkrétní termíny* 💎 *zdarma* 📧 *Pod Karlovem, Praha 2* 📍 *GPS: N 50°4.06752', E 14°25.94755'* 🖱 *urad.praha2.cz*

Úkryt civilní ochrany Parukářka

Pod kopcem Parukářka na Žižkově se nachází rozsáhlý protiatomový kryt, oficiálně zván Bezovka. Podzemní prostory byly vyraženy v letech 1952–1955 a projektovány tak, aby v případě jaderného konfliktu poskytl úkryt pro 5 tisíc osob, ovšem s tím, že by na každého připadalo půl metru čtverečního prostoru. Kryt je zařazen do kategorie III. třídy odolnosti znamená, že by odolal výbuchu jaderné bomby ve vzdálenosti přibližně 500 m. Dovnitř je možné vstoupit pěti přístupovými chodbami a schodiště do krytu je zdvojené pro zajištění rychlejšího přesunu ukrývaných osob. Kryt měl vlastní zdroj elektřiny a vody a byl vybaven vysoce výkonnou vzduchotechnikou.

Dnes je část krytu stále připravená k použití jakožto součást integrovaného záchranného systému a svojí kapacitou 2 500 osob představuje druhý největší úkryt po komplexu pražského metra. Další části jsou pronajaté. Jsou tam sklady a prostory patřící Policii ČR, ale i hudební klub, lezecká stěna a záložní televizní vysílací studio, které bylo využito během okupace roku 1968.

V bunkru je rovněž muzeum s expozicemi přibližující dobu studené války systém krytů CO před rokem 1989 i technické vybavení ČSLA pro případ jaderného konfliktu.

Informace:

🕒 *individuální* 💎 *do 100 Kč* 📧 *v areálu parku Parukářka, Praha 3* 📍 *GPS: N 50°5.05500', E 14°27.48400'* 🖱 *bunkr-bezovka.cz*

Přehlídka plynových masek v Parukářce. Foto: Jan Pokorný

Severozápadní viadukt Pražského Semmeringu na okraji Prokopského údolí je 92 m dlouhý a 20 m vysoký. Foto: Jan Pohunek

K-116

V Prokopském údolí je vojenský objekt označený krycím jménem K-116, jehož účel a rozsah je stále tajný a odedávna jitrí fantazii Pražanů.

Není divu. V místech, kde se objekt nachází, bývala legendami opředená Prokopská jeskyně s pramenem. V 19. století byla oblíbeným poutním místem. Nad ní stával malý kostelík s poustevnou. Délka jeskyně se uváděla 120 m, ale jeskyně zanikla v souvislosti s těžbou vápence ještě v 19. století.

Zajímavá je i novodobá historie tohoto místa, protože prostory bývalého lomu zvolili nacisté pro stavbu podzemní továrny s krycím názvem Eulálie (též Kali), ve které ČKD vyráběla součásti pro stíhač tanků Jagdpanzer 38(t) Hetzer, ale továrna nebyla nikdy zcela dokončena. Po válce v lomu opět fungovala těžba vápence, a to až do 60. let. Roku 1966 se objekt dostal do hledáčku armády a tehdy byl odstřelen kostelík sv. Prokopa, pravděpodobně proto, aby podle něj nebylo možné objekt snadno zaměřit. Armáda zde dle některých zdrojů vybudovala záložní velitelské stanoviště pro případ jaderné války s označením K-116 a s kapacitou až 1 000 osob. Veškeré další informace jsou založeny již jen na

dohadech, protože místo podléhá režimu utajení. Objekt byl radikálně přestavěn a zmodernizován v 80. letech a je stále v majetku armády a přísně střežen.

Navzdory tomu stojí místo za návštěvu, protože se nachází v jedné z nejmalebnějších přírodních památek Prahy. Hlubokým kaňonem Prokopského a Dalejského údolí prochází naučná stezka a vede tudy také železniční trať Praha–Smíchov – Hostivice, která cestující nepřestává uchvacovat výhledy, jež se cestou nabízejí a díky kterým získala přívlastek Pražský semmering.

✉ Prokopské údolí, Praha 5 📍 GPS: N 50°2.44105', E 14°22.58423'

Objektu v Prokopském údolí se někdy přezdívá pražská Oblast 51. Foto: Jan Pokorný

Díky masivní ideologické kampani považuje většina z nás pražské metro za jeden z vrcholů socialistické výstavby v Praze, ale historie projektu je mnohem starší. První návrh podzemní dráhy na trase Karlín–Podolí a křižující trase Malá Strana – Vinohrady vzešel pravděpodobně z iniciativy známého obchodníka Ladislava Rotta roku 1989, ale reálné podoby se dočkaly až projekty z roku 1926 a 1931. Výstavba podzemní dráhy na trase Dejvice–Pankrác fakticky začala ještě před 2. světovou válkou, ale byla přerušena roku 1941. Po válce zabránila obnovení prací změna režimu a s odůvodněním, že republika není ekonomicky dost silná na takto náročný projekt, vláda poslala celé dílo k ledu. V 60. letech však zvyšující se doprava v Praze začala být neúnosná a tramvajová síť přestávala nápor zvládat. Odborníci proto začali pracovat na projektu podpovrchové tramvaje, a to z hlavního nádraží přes nově budovaný Nuselský most na Pankrác. Roku 1966 se jako první začala hloubit stanice Hlavní nádraží, ale projekt podpovrchové tramvaje byl silně kritizován jako technicky krátkozraký. K jeho úpravě na metro došlo až na základě stanoviska sovětské komise roku 1967. Již hotové úseky musely být přebudovány, ale ne vždy to bylo zcela možné, proto dodnes existuje například boční nástupiště ve stanici Hlavní nádraží.

Další, tentokrát už zcela politická změna spočívala v rozhodnutí z roku 1971, že místo souprav R1 vyvinutých ČKD budou použity v té době již zastaralé a hlavně těžké sovětské soupravy Ešč. První cestující se metrem na trase C (Florenc–Kačerov) projeli 9. května 1974 u příležitosti výročí osvobození Prahy Rudou armádou. První úsek trasy A byl otevřen roku 1978 a trasa B začala sloužit roku 1985. Často se přehlíží architektonická hodnota metra. Pražské metro je unikátní tím, že každá stanice byla pojata v odlišném stylu a barevném schématu. Bohatá socialistická výzdoba stanic je dnes často odstraněná, ale její stopy jsou v metru stále patrné. Jedním příkladem za všechny je rozsáhlá, 7 x 2,5 m velká kamenná mozaika ve vestibulu stanice Florenc od akad. malíře Oldřicha Oplta a Saura Ballardiniho znázorňující bitvu u Sokolova, kterou Pražané ohodnotili přízviskem Dáma šlape na minu. V podzemí metra se zároveň počítalo s možností úkrytu obyvatelstva ve stanicích i tunelech v případě mimořádných událostí, takzvaným ochranným systémem metra. Současná kapacita metra jakožto úkrytu obyvatel je zhruba 400 tisíc osob, což z něj činí největší úkryt v zemi. Více se o metru můžete dozvědět při exkurzi do depa Hostivař, kde se během výkladu dozvíte množství zajímavostí. Obdobně jsou turisticky zpřístupněna depa Zličín a Kačerov. Na základě rezervace se také můžete projet historickými sovětskými soupravami.

Informace:

🕒 **konkrétní termíny** 💎 **do 150 Kč** 🌐 www.prahatechnicka.cz

STANICE · MOSKEVSKÁ ·

VYBUDOVANÁ V ROCE 1985 SPOLEČNĚ
PRAŽSKÝMI A MOSKEVSKÝMI
BUDOVATELI METRA NA POČEST
ČESKOSLOVENSKO · SOVĚTSKÉHO
PŘÁTELSTVÍ

СТАНЦИЯ · МОСКОВСКАЯ ·

СОУРУЖЕНА В 1985 ГОДУ СОВМЕСТНО
ПРАЖСКИМИ И МОСКОВСКИМИ
МЕТРОСТРОИТЕЛЯМИ В ОЗНАМЕНОВАНИЕ
ЧЕХОСЛОВАЦКО · СОВЕТСКОЙ
ДРУЖБЫ

Ve stanici Anděl se dochovala připomínka původního
názvu Moskevská hned na dvou místech

Víte, že...

Kdyby někdo stanicím metra vrátil jejich původní
budovatelské názvy, asi bychom v Praze docela
bloudili. Do roku 1990 bylo pojmenování
následujících:

- Budovatelů – Chodov
- Družby – Opatov
- Dukelská – Nové Butovice
- Fučíkova – Nádraží Holešovice
- Gottwaldova – Vyšehrad
- Kosmonautů – Háje
- Leninova – Dejvická
- Mládežnická – Pankrác
- Moskevská – Anděl
- Primátora Vacka – Roztyly
- Sokolovská – Florenc
- Švermova – Jinonice

Stanice metra Klárov

Na úpatí letenského vrchu, naproti Strakově
akademii, je vstup do podzemního objektu
s krycím označením K-111. Je to nesmírně
zajímavé místo, protože v podzemí se zde

nachází běžná stanice metra včetně nástupišť
a tunelů, které jsou však slepé. Objekt byl
vybudován v letech 1952–1960, tedy před
zahájením stavby metra a v době, kdy byl
oficiálně projekt pražského metra u ledu. Přesto
se jedná o první stanici metra v Praze, někdy
označovanou jako „stanice Klárov“.

Dalším prvenstvím je, že v této stanici byl také
nainstalován první eskalátor v Praze.

Vzhledem k přísnému utajení celého projektu
ale není jasné, zda to skutečně byla stanice
metra, ať už cvičná, nebo vážně míněná.

Objekt byl navíc ve správě ministerstva vnitra
a v době výstavby, po dlouhých osm let, byla
mezi Klárovem a Čechovým mostem výluka
tramvajové dopravy, aby lidé neviděli, co se
tam děje. Vzhledem k době stavby to mohla být
kamufáž k odvedení pozornosti od skutečného
účelu stavby. Na druhou stranu jeden
z původních plánů metra uvažoval, že se nejprve
postaví stanice, které budou sloužit jako kryty
pro obyvatele, a teprve druhotně budou stanice
propojeny tunely. Prvotní plány rovněž počítaly
nejprve právě s trasou A.

Stanice Moskevská

Od 70. let sloužil objekt pro potřeby civilní obrany
jako vládní kryt a do systému budovaného metra
již zařazen nebyl. Utajený zůstal až do povodní
v roce 2002, kdy byla vodou zničena většina
dokumentů k této stanici, takže objekt bude
navždy zahalen rouškou tajemství.

Praha 1 musela za instalaci památníku bez povolení památkářů zaplatit pokutu

Kam v okolí?

Pomník čs. válečným letcům

Na Klárově, několik kroků od zastávky tramvají, si můžete všimnout honosného památníku, kterému vévodí okřídlený lev a z ptáčích perspektiv tvoří kruhový podstavec znak československého letectva. Pomník je věnován československým letcům, kteří během 2. světové války bojovali v RAF, a je darem britské komunity žijící v Česku a na Slovensku, ale přispěli na něj i čeští občané a firmy.

Památník byl slavnostně odhalen 17. června 2014 za účasti Sira Nicholase Soamese, vnuka Winstona Churchila a člena britského parlamentu. Od podzimu 2017 je podstavec památníku osazen pamětními deskami se jmény 2 507 československých vojáků, mužů i žen, kteří sloužili v Královském letectvu. Autorem památníku je britský sochař Colin Spofforth.

✉ U Železné lávky, Praha 1 📍 GPS:
N 50°5.4555', E 14°24.62745'

Víte, že...

Československé perutě v RAF

- Českoslovenští letci v jednotkách Royal Air Force sehráli důležitou úlohu a na toto téma by bylo možné napsat několik knih. O to tragičtější je další osud těchto hrdinů v socialistickém Československu, v němž dostali nálepku nepřátel státu a byli obviněni ze špionáže. Čekalo je propuštění z armády, perzekuce celých rodin, výslechy a mnohé také dlouholeté odnětí svobody a práce v dolech. Rehabilitováni byli až po roce 1989.
- Na křídlech RAF létalo více než 2 500 čs. letců a velmi se vyznamenali například v bitvě o Británii.

Letecké muzeum Kbely

Muzeum se od roku 1968 nachází v místech, kde vznikla historicky první letecká základna v samostatném Československu. Stálá expozice se rozkládá v pěti hangárech přímo na místě a v dalších dvou necelý kilometr odtud, v areálu LM Kbely. Jedinečná sbírka 275 letadel, z nichž 128 je vystaveno, řadí muzeum mezi největší letecká muzea v Evropě. Kromě toho je 10 strojů stále letuschopných a udržovaných v provozu, takže jsou ozdobou leteckých dnů. Mnohé letouny patří ke světovým unikátům, protože nikde jinde se nedochovaly.

Expozice se sice zaměřuje na historii našeho, především vojenského letectví, ale naleznete zde i některá světově významná letadla. Vystaveny jsou i jiné artefakty, například letecké motory, výstroj a výzbroj, stejnokroje a mnoho dalšího.

Informace:

🕒 sezonně 💎 zdarma 📧 ul. Mladoboleslavská, Praha 9 📍 GPS: N 50°7.51723', E 14°32.21705' 🌐 vhu.cz/muzea

Armádní muzeum Žižkov

Další místo, kde si přijdou na své milovníci military a technické historie, se nalézají na Žižkově. V historických budovách Památníku osvobození a na dohled od Památníku národního osvobození sídlí Armádní muzeum. Jeho expozice je umístěná ve třech rozlehlých sálech a rozdělená do pěti celků, které mapují historii československého vojenství od doby 1. světové války.

Jedním z celků je i expozice zaměřená na perzekuci příslušníků československé armády po roce 1948 a III. odboji. Samostatný sál je věnován speciálním a příležitostným výstavám, z nichž nejpopulárnější byly Operace Anthropoid, Mobilizace nebo výstava věnovaná Sokolu.

Informace:

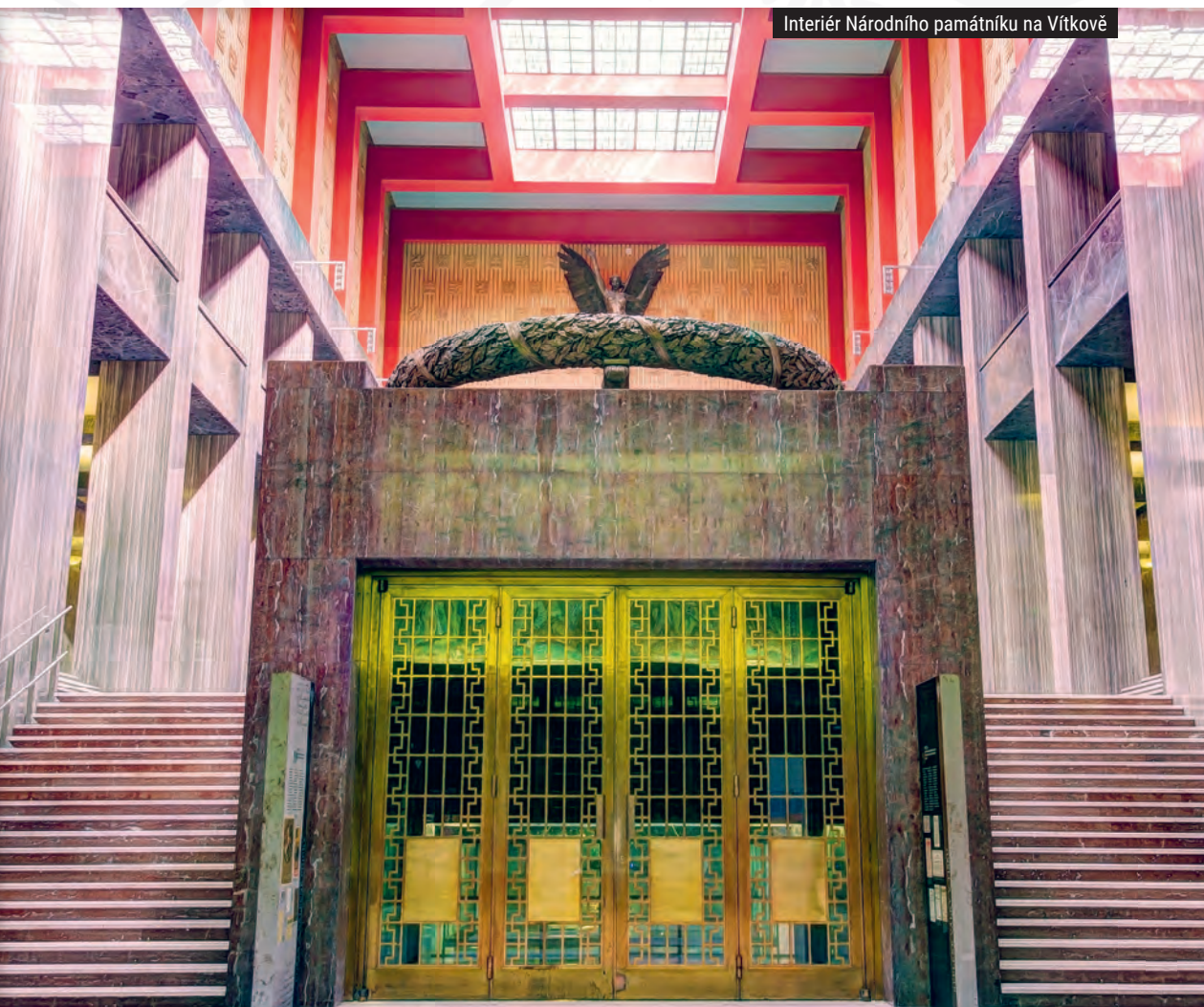
🕒 celoročně 💎 zdarma 📧 U Památníku 2, Praha 3 📍 GPS: N 50°5.24615', E 14°26.69795' 🌐 vhu.cz/muzea

Kam v okolí?

Národní památník na Vítkově – Dominantní kopec Vítkov zaujal již Karla IV., který na stránkách nechal vysadit vinice a chmelnice, ale do dějin se kopec nesmazatelně zapsal až roku 1420 bitvou, ve které Jan Žižka svedl vítězný boj s kruciátou Zikmunda Lucemburského.

Monumentální funkcionalistický památník na jeho vrcholu však připomíná jinou kapitolu našich dějin; vyrostl v letech 1928–1938 dle projektu Jana Zázvorky k počtě československých legionářů.

Jezdecký pomník Jana Žižky z Trocnova umístěný před památníkem je dílem profesora pražské Akademie výtvarných umění Bohumila Kafky, který sádrový model dokončil těsně před smrtí roku 1941. Bronzový odlitek byl slavnostně odhalen roku 1950 a výškou 9 m představuje v současnosti čtvrtou největší jezdeckou sochu na světě.

Interiér Národního památníku na Vítkově

V prostoru pod sochou je situován hrob neznámého vojína, do kterého měly být uloženy ostatky od Zborova, což ovšem sovětské velvyslanectví zamítlo, a tak zde byly uloženy ostatky neznámých padlých z Dukly. Ostatky neznámého vojína od Zborova v hrobě spočinuly až roku 2010.

Po roce 1948 se pomník stal nástěnkou komunistické propagandy a sloužil jako pohřebiště významných komunistů a jako pamětní síň Rudé armády. V letech 1954–1962 zde bylo mauzoleum Klementa Gottwalda. Ačkoli se obecně vžila informace, že tělo bylo špatně nabalzamováno a uhnívalo, z velmi pečlivých lékařských záznamů i fotodokumentace je zjevné, že tělo bylo až do roku 1961 ve velmi dobré kondici. Každopádně v rámci snahy o likvidaci kultů osobnosti byl extrémně nákladný provoz mauzolea trnem v oku ÚV KSČ i prezidentovi Antonínu Novotnému. Vítanou záminkou se stal incident s únikem sirovodíku do prostor mauzolea poté, kdy vozy komunálních služeb na Vítkově vypouštěly do kanálu fekálie, což také ukazuje, že celý projekt už delší dobu na výslunní nestál. Následovalo politické jednání na nejvyšší úrovni, které využilo časové shody s odstraněním balzamovaného těla J. V. Stalina z mauzolea na Rudém náměstí v Moskvě. Ve světle nového postoje padl roku 1962 rozkaz Gottwaldovo tělo zpopelnit. Přesto si první dělnický prezident připsal jeden unikát: Byl to jediný balzamovaný komunistický pohlavár střední Evropy.

Dnes v objektu naleznete dvě zajímavé multimediální expozice. První, Křižovatky české a slovenské státnosti, mapuje klíčové události republiky od jejího vzniku přes Mnichov a období okupace až po rok 1989. Uvidíte vzácné artefakty, jako poslední dopisy Milady Horákové a Heliodora Píky, psací stroj Pavla Tigrida, osobní věci Jana Palacha a další. Druhá expozice, Laboratoř moci, je umístěna v podzemí památníku, kde v 50. letech vzniklo technické zázemí pro péči o mumifikované tělo. Přibližuje nejen celé toto technické monstrum a život prvního komunistického prezidenta, ale i celá 50. léta. V prostorách památníku se nachází také restaurace s úchvatným výhledem na Prahu, a jestliže netrpíte závratěmi, můžete vstoupit i na střechu hlavní budovy a pokochat se výhledem.

Informace:

🕒 celoročně 💎 150 Kč 📧 U Památníku 1900, Praha 3 📍 N 50°5.30872', E 14°26.96908'
🌐 pamatnik.nm.cz

Žižkovská televizní věž

Žižkovská televizní věž je z většiny Prahy naprosto nepřehlédnutelná a má na svém kontě hned několik nej. Výškou 216 m je nejvyšší budovou ve městě, naleznete na ní nejvýše položenou rozhlednu v ČR a „honosí“ se titulem jedné

Vertikála Žižkovské věže je výraznou dominantou Prahy.

z nejošklivějších staveb světa. Svým zvláštním vzhledem si vydobyla hned několik přídomek: kosmická raketa, Jakešův prst nebo Bilákova jehla. O potřebě nového výkonného televizního a rozhlasového vysílače pro Prahu a okolí se hovořilo již od 70. let a původní záměr byl směřován na Petřín, čemuž však bránili památkáři. Jenže jestliže měl být vysílač jinde, tedy nejlépe na Žižkově, musela být jeho výška dle výpočtů přes 200 m, aby antény Prahu dokonale pokryly.

Z mnoha různých návrhů zvítězil futuristický projekt třísloupové konstrukce inspirovaný kosmickou raketou od ing. arch. Václava Aulického a dr. ing. Jiřího Kozáka. Stavba byla zahájena roku 1985. Po revoluci se na ni snesla vlna kritiky pro její vzhled, možné elektromagnetické zatížení i umístění v prostoru zaniklého židovského morového hřbitova. Dokonce zazněly hlasy, že by měla být zbourána, protože je jasným příkladem bolševické samolibosti, což ovšem jeden z autorů Václav Aulický vyvrací s tím, že naopak důsledným hájením historické hodnoty Petřína a zvolením nové lokality bylo toto řešení de facto komunistům navzdory. O bourání věže nakonec nikdo nerozhodl, stavba byla roku 1992 dokončena a dnes je významnou dominantou Prahy. Od roku 2000 ji navíc zdobí sochy deseti šplhajících miminek od Davida Černého.

Ve věži naleznete unikátní 360° vyhlídku na metropoli, která díky otevírací době od 8.00 do 24.00 hodin umožňuje sledovat a fotografovat Prahu za denního i nočního světla. Kromě vyhlídky můžete ve věži navštívit dvě restaurace a tři interaktivní kabiny s ozvučenými visutými křesly. Kabina Obrazy Prahy vás poučí o zajímavých místech a událostech, kabina Ozvěny Prahy vás, pohupující se v křesle, ukolébá za šumění jezů na Vltavě, zpěvu ptáků ve Stromovce a dalšími zvuky a kabina Zlatá Praha vám dopřeje čas kochat se výhledem na město. Novinkou věže je také unikátní šestihvězdičkové apartmá.

Informace:

 celoročně do 200 Kč Mahlerovy sady 1, Praha 3 GPS: N 50°4.85108', E 14°27.06847' towerpark.cz

Dům ČKD Na Můstku

Když chvátáte po Václavském náměstí z metra nebo na metro, možná ani nevíte, že míjíte architektonický unikát, který ve své době působil jako zjevení.

Významný příklad architektury sořea čili z doby socialistického realismu uvidíte Na Můstku. Stavba byla dle návrhu architektů manželů Jana Šrámka a Aleny Šrámkové realizována v letech 1977–1983 v návaznosti na vstup do stanice metra a dnes je zapsána na seznamu chráněných památek jako významný příklad československé moderní architektury. Objekt je také počítán mezi deset nejvýznamnějších staveb naší poválečné architektury a navíc se uvádí jako první česká stavba, která se hlásí k postmoderně. Budova na první pohled zaujme zaoblenou nástavbou s hodinami a citlivě volenou fasádou s vysunutými okny, která vytváří organický přechod mezi dvěma budovami odlišnými stylem i výškou. Unikátní je i skutečnost, že rozsáhlou vnitřní rekonstrukci a modernizaci objektu projektovala opět spoluautorka stavby Alena Šrámková.

Informace:

 Na Můstku 9, Praha 1 GPS: N 50°5.06402', E 14°25.39470'

Obchodní dům Máj

Neofunkcionalistický obchodní dům na rohu Spálené a Národní třídy vznikl v letech 1972–1975 pod názvem Prior. Je dílem architektů Johna Eislera, Miroslava Masáka a Martina Rajniše z ateliéru SIAL, jehož zakladatelem byl

Karel Hubáček, autor vysílače na Ještědu. Na této stavbě je unikátní skutečnost, že ji realizovaly dvě švédské stavební firmy, přestože spolupráce se západními firmami byla v době normalizace naprostou raritou.

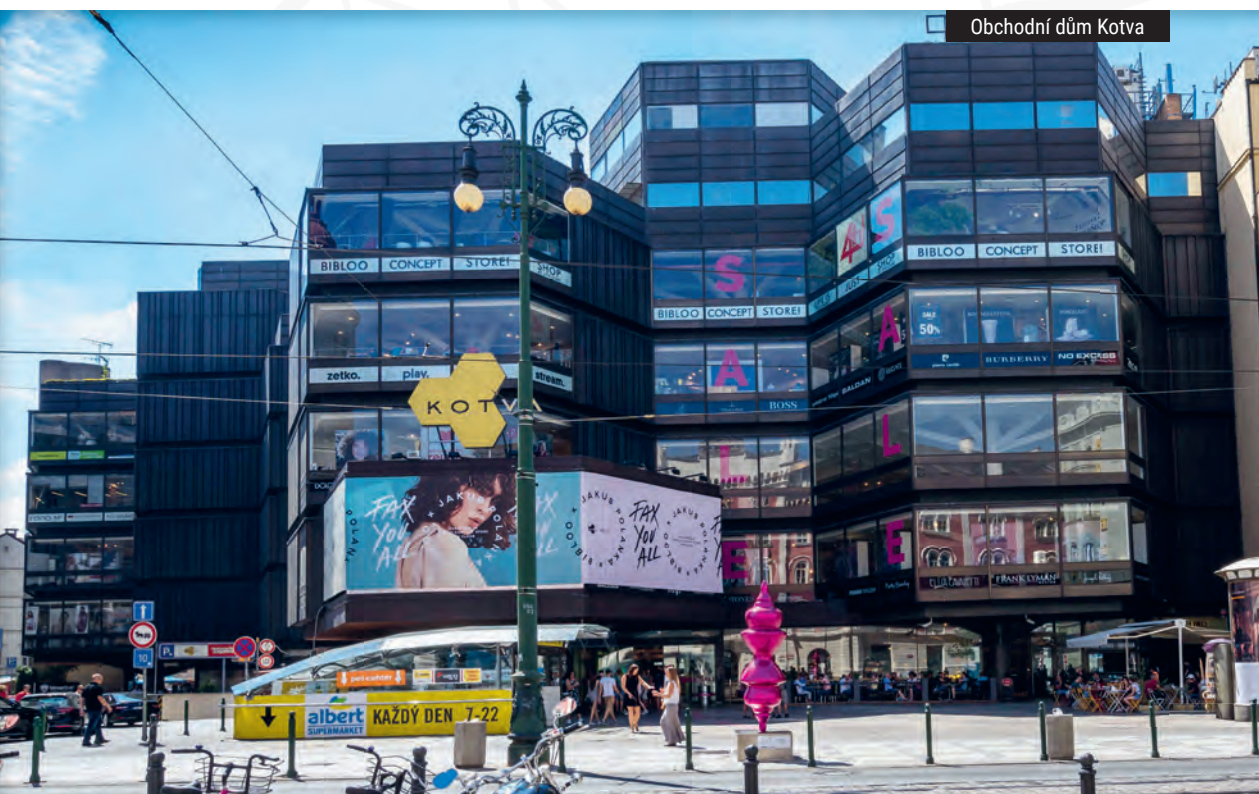
Dnes je majitelem obchodního domu společnost Tesco, která název Máje změnila na anglické My. Společnost usilovala o zbourání budovy a chtěla ji nahradit funkčně modernější stavbou. Tomu se však podařilo v roce 2006 zabránit zapsáním budovy na seznam kulturních památek. Zapsání stavby, která je typickým příkladem socialistické bezohlednosti vůči historickému rázu a hodnotě Prahy, ale zároveň významnou moderní stavbou, se stalo důležitým precedensem. Bohužel, i tak byly mnohé významné prvky, jako barevná vzduchotechnika a prosklená schodišťová hala, během rozsáhlé rekonstrukce přestavěny.

Informace:

✉ Národní 26, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.93833', E 14°25.16852'

Obchodní dům Kotva

V centru Prahy se nachází obchodní dům, jehož jméno se odvozuje od sousední budovy. Byl vybudován v letech 1970–1975 podle projektu architektů Věry a Vladimíra Machoninových a jeho stavbu stejně jako Máj realizovala švédská

stavební firma. Kotva má půdorys mnoha propojených šestihranných modulů, takže při pohledu shora připomíná včelí plástev. Tomu odpovídá i záměr: Kotva se měla stát symbolem hojnosti socialismu a ve své době byla největším obchodním domem v celé ČSSR. Prodejní plocha činila úctyhodných 22 160 m², na kterých denně 2 000 zaměstnanců obsluhovalo okolo 75 000 nakupujících. Budova má lité betonové stropy a venkovní fasádu tvoří hliníkové profily a termální skla usazená do tombakových rámců.

Negativním aspektem stavby bylo nenávratné zničení významné archeologické lokality, protože na tomto místě kdysi stával románský kostel sv. Benedikta z konce 12. století se hřbitovem a komendou pražských německých rytířů. Kromě toho zde v 17. století vznikla premonstrátská univerzitní kolej Norbertinum. Navzdory protestům památkářů však archeologové nedostali dostatek času na podrobnější průzkum a veškeré zdivo i hroby byly zničeny během výstavby podzemních garáží. Na povrchu bylo také zbouráno několik historicky cenných domů.

Informace:

✉ nám. Republiky 8, Praha 1 📍 GPS: N 50°5.34578', E 14°25.66198'

Nuselský most

Musíte-li občas projet autem po Severojižní magistrále, možná si ani neuvědomíte, jak klíčovou roli v současné dopravě tento most hraje. O jeho významu nejlépe svědčí množství aut, které po něm denně projede. Téměř půl kilometru dlouhý most se klene nad Nuselským údolím ve výšce 42,5 m, což z něj dodnes činí jednu z největších staveb z předpjatého betonu v ČR. Zatímco na povrchu sviští auta šesti pruhy, tedy pokud zrovna nevrcholí dopravní špička, v tělese mostu se nachází tubus, kterým projíždí metro. Stavbu podepírají čtyři pilíře, kterým muselo ustoupit 17 budov.

Výstavba byla zahájena roku 1965 a vzhledem k nutnosti zajistit dopravní spojení pro Jižní město a sídliště na Pankráci byla dokončena poměrně rychle. Již roku 1970 došlo k zátěžové zkoušce, při níž se na rozestavěné mostovce seřadilo 66 tanků. Slavnostní otevření se uskutečnilo za účasti čelních představitelů „strany a vlády“ v únoru 1973 a most dostal jméno most Klementa Gottwalda.

Od 90. let most prochází rozsáhlou rekonstrukcí, neboť nebyl projektován na zatížení sovětskými soupravami metra, a začaly se v něm proto objevovat trhliny.

Pietní místa obětem komunismu

Na většině pražských hřbitovů spatříte nově vybudovaná pietní místa upomínající na osoby umučené a popravené v době komunismu. Výčet není úplný, veškerá pietní místa Prahy naleznete na stránkách mapujících pamětní místa na komunistický režim, které spravuje Ústav pro soudobé dějiny Akademie Věd ČR (<http://www.pametnimista.usd.cas.cz/>).

Na pražských hřbitovech naleznete pietní místa obětem komunismu

Vyšehradský hřbitov

Vyšehradský hřbitov má dlouhou tradici, protože je doložen již k roku 1260. V 70. letech 19. stol. na něm vzniklo národní pohřebiště významných osobností Slavín a dnes zde odpočívá přes 600 osobností našich dějin, vědy a kultury. Kromě skutečných hrobů tady naleznete i hroby symbolické, například hrob Josefa Čapka.

Mezi symbolické hroby spojené s oběťmi totality patří i dva hroby přímo u baziliky sv. Petra a Pavla. Tím prvním je hrob Milady Horákové a všech obětí a odpůrců totalitních režimů, který ještě doplňuje deska na hrobovém poli na památku významných osobností, jež zemřely v exilu. Klub Milady Horákové u hrobu každoročně organizuje pietní akt u příležitosti výročí její popravy dne 27. června 1950.

Symbolický hrob Milady Horákové

Dalším je památník obětem nacismu a komunismu z řad kněží, řeholníků a řeholnic. Komunistický režim v rámci takzvané Akce K (rozuměj kláštery) roku 1950 uzavřel několik stovek mužských a ženských řeholních domů a přes 6 000 řeholníků a řeholnic svezl do internačních klášterů. Mnozí z představitelů a obránců církve byli zároveň odsouzeni k dlouhým trestům odnětí svobody, anebo deportováni do pracovních lágrů Příbramska.

Informace:

✉ ul. Šulcova, Praha 2 📍 GPS: N 50°3'51.589", E 14°25'5.801"E

Ďáblický hřbitov

Významné pietní místo popravených a umučených obětí komunismu v 50. letech včetně symbolických hrobů se nachází na Ďáblickém hřbitově, na jeho severním konci.

Krásný pomník znázorňující ruce natahující se skrz ostnaté dráty vytvořil sochař Antonín Kulda dle návrhu prof. Kargera ze Spojených států. Čestné pohřebiště tvoří symbolické náhrobky se jmény 247 politických vězňů, jejichž ostatky se podařilo identifikovat.

Informace:

✉ ul. Ďáblická, Praha 8 📍 GPS: N 50°8'16.630", E 14°28'50.098"

Vinohradský hřbitov

Památník věnovaný památce 749 československých skautů a skautek, kteří padli za světových válek, anebo se stali oběťmi nacistické a komunistické zvěle, naleznete před budovou krematoria Strašnice. Jeho autorem je grafik Vladimír Pechar.

Krematorium Strašnice je rovněž místem, kam se ke kremaci po únoru 1948 přivázela těla popravených a jejich popel byl poté ukládán do společného pohřebiště. Příbuzní těchto obětí jim nesměli vystrojit pohřeb ani převzít urnu. Tento osud potkal i Miladu Horákovou, jejíž symbolický hrob se dnes nachází na Vyšehradě.

Informace:

✉ Vinohradská 214, Praha 10 📍 GPS: N 50°4'37.160", E 14°29'5.110"

Středo-
český
kraj